

ПРОБЛЕМИ УПРАВЛІННЯ СТРУКТУРОЮ КАПІТАЛУ ВІТЧИЗНЯНИХ ПІДПРИЄМСТВ

Бойко І.А.

Національний університет харчових технологій

Проблема структури капіталу постала перед українськими підприємствами порівняно нещодавно. При цьому основна увага приділялась не джерелам фінансування активів, а окремим видам основних і оборотних активів, що різко знижувало ефективність у прийнятті фінансових рішень.

З переходом економіки України на ринковий варіант розвитку в практичній діяльності підприємств з'являється необхідність обґрунтування оптимальної структури капіталу. Під оптимальною структурою капіталу розуміють таке співвідношення між власним і позиковим капіталом, за якого одночасно забезпечується висока фінансова рентабельність і не втрачається фінансова стійкість підприємства.

Підприємство користується позиками, оскільки використання збільшення частки позикового капіталу призводить до збільшення рентабельності власного капіталу через ефект фінансового важеля. На рівні відносно малої позики можливість банкрутства і фінансового виснаження невелика, і вигода від позикових коштів більше їхньої вартості. Однак, на рівні дуже великої частки позик в структурі капіталу можливість банкрутства і фінансового виснаження зростає і ефект фінансового важеля може виявитись недостатнім для того, щоб компенсувати фінансові витрати, пов'язані із залученням позик.

Крім того, структура капіталу впливає як на результати фінансово-господарської діяльності підприємства, так і на ставлення до неї власників та інвесторів.

Методологія управління структурою капіталу вітчизняних акціонерних товариств значно відрізняється від закордонних зразків, що пояснюється низкою причин об'єктивного та суб'єктивного характеру.

Так, проаналізуємо фінансову структуру джерел фінансування діяльності підприємства виходячи із такої її класифікації [5]:

власний фінансовий капітал (статутний капітал, додатковий капітал, резервний капітал, спеціальні фонди і фонди цільового фінансування, амортизаційний капітал, доходи майбутніх періодів, резерви майбутніх платежів, нерозподілений прибуток);

позиковий фінансовий капітал (довгостроковий позиковий капітал – довгострокові кредити банків, довгострокові позикові кошти; короткостроковий позиковий капітал – короткострокові кредити банків, короткострокові позикові кошти);

залучений фінансовий капітал (кредиторська заборгованість – постачальникам, за векселями, за авансами одержаними, за розрахунками з бюджетом, за розрахунками з позабюджетними фондами, зі страхування, з оплати праці, з учасниками, з дочірніми підприємствами, з іншими кредиторами; інші залучені кошти).

Важливим чинником в управлінні структурою капіталу є ліквідність цінних паперів: саме цей фактор дозволяє корпораціям швидко реагувати на зміну умов фінансового ринку, змінювати структуру капіталу через купівлю-продаж власних цінних паперів на первинному та вторинному ринках. На сьогоднішній день можна констатувати слабкість ринку цінних паперів України як первинного і тим більше вторинного. Лише з розвитком вітчизняного ринку цінних паперів, залучення підприємствами кредитних ресурсів поліпшить не лише ступінь надходження їх до підприємств, а й дасть змогу створити конкуренцію банківському кредитуванню, що може призвести до зниження відсоткових ставок за кредитами, збільшення частки довгострокових кредитів, поліпшення умов кредитування.

Крім того велику частку в структурі капіталу підприємства займає кредиторська заборгованість. І лише шляхом введення нових форм розрахунків, підвищення правової культури і договірної дисципліни ситуація буде поліпшуватись.

Тому без становлення ефективного організованого кредитного ринку передчасно говорити про ефективність управління структурою капіталу.